

KS. TOMASZ ROZKRUT

ZNACZENIE SYNODU BISKUPÓW DLA WSPÓŁCZESNEGO KOŚCIOŁA

Soborowa refleksja nad episkopatem oraz nad integralnie związaną z nią zasadą kolegialności stała się ważnym fundamentem teologicznym dla powołania instytucji Synodu Biskupów, a także dla określenia roli i znaczenia tejże instytucji w Kościele posoborowym¹. Łączy się to z faktem, że po zakończeniu Soboru Watykańskiego II Synod Biskupów pozostaje instytucją, która wyrastając z inspiracji soborowych, kształtuje obraz Kościoła posoborowego według jego Magisterium. Dlatego też jednym z bardziej znaczących wkładów Soboru Watykańskiego II w strukturę organizacyjną i w sposób zarządzania Kościołem jest niewątpliwie właśnie Synod Biskupów, co potwierdza mijający posoborowy okres oraz zebrania tejże instytucji, których było już dwadzieścia cztery². Jednocześnie Synod Biskupów odgrywał oraz odgrywa znaczącą rolę również w pontyfikatach papieży posoborowych, najpierw w trudnych posoborowych latach pontyfikatu Pawła VI, sukcesywnie w okresie długiego pontyfikatu Jana Pawła II; także aktualny pontyfikat wskazuje, że papież Benedykt XVI przywiązuje dużą rolę do tejże instytucji, zwołując regularnie Synody Biskupów.

Ks. dr hab. TOMASZ ROZKRUT, prof. Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II – Instytut Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II; adres do korespondencji: Plac Ojca Świętego Jana Pawła II 1, 33-100 Tarnów.

¹ Zob. T. R o z k r u t, *Instytucja Synodu Biskupów w Kościele posoborowym (studium historyczno-prawne)*, Tarnów 2010.

² J. I. A r r i e t a, *Il Sinodo dei Vescovi. Rilevanza della prassi di attuazione in ordine al compimento delle sue finalità istituzionali*, [w:] *Pontificium Consilium de Legum Textibus Interpretandis. Ius in vita et in Missione Ecclesiae. Acta Symposii Internationalibus Iuris Canonici occurrente X anniversario promulgationis Codicis Iuris Canonici diebus 19-24 Aprilis 1993 in Civitate Vaticana Celebranti*, Libreria Editrice Vaticana 1994, s. 309.

Instytucja Synodu Biskupów została powołana przez papieża Pawła VI m.p. *Apostolica sollicitudo* z dnia 15 września 1965 roku³. Należy wskazać, że jest to dokument podstawowy, jeśli chodzi o tę centralną instytucję Kościoła, gdyż na przestrzeni przeszło czterdziestu pięciu lat jej istnienia nie dokonały się istotne zmiany w strukturze Synodu Biskupów i na fundamencie tego dokumentu powstało także późniejsze ustawodawstwo kodeksowe z 1983 r. na temat Synodu Biskupów⁴. Jeśli zaś chodzi o aspekt praktyczny, to aktualnie zgromadzenie instytucji jest kierowane dość szczegółowym regulaminem Synodu Biskupów, zatwierdzonym przez papieża Benedykta XVI w 2006 r., który zastąpił regulamin instytucji z 1966 r., dwukrotnie nowelizowany – w 1969 i 1971 r.

1. SYNODY BISKUPÓW W LATACH 1967-2010

W latach 1967-2010 zostały zwołane dwadzieścia cztery Synody Biskupów, w tym było dwanaście zebrań generalnych zwyczajnych, dwa zebrania generalne nadzwyczajne Synodu Biskupów oraz dziesięć (łącznie z Synodem Holenderskim⁵) specjalnych zebrań instytucji. Mówiąc inaczej, papież Paweł VI zwołał pięć Synodów Biskupów (w tym cztery Zebrania Generalne Zwyczajne oraz jedno Zebranie Generalne Nadzwyczajne Synodu Biskupów), Jan Paweł II piętnaście Synodów Biskupów (w tym było sześć zebrań generalnych zwyczajnych, jedno generalne nadzwyczajne, siedem zebrań specjalnych oraz Synod Holenderski), a za obecnego pontyfikatu papieża Benedykta XVI odbyły się już cztery Synody Biskupów. Były to dwa zebrania generalne zwyczajne (z tym, że Synod Biskupów na temat Eucharystii, który miał miejsce w 2005 r., został zapowiedziany przez papieża Jana Pawła II) oraz dwa zebrania specjalne Synodu Biskupów.

³ P a u l u s pp. VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Apostolica sollicitudo quibus Synodus Episcoporum pro universa Ecclesia constituitur, 15 septembris 1965*, AAS 57 (1965) 775-780.

⁴ KPK, kan. 342-348; KKKW, kan. 46 § 2.

⁵ Synod ten, według opinii Sekretarza Generalnego Synodu Biskupów w latach 1979-1985, miał charakter partykularny, przypominający zgromadzenie specjalne Synodu Biskupów; J. T o m k o, *Il Sinodo dei Vescovi e Giovanni Paolo II*, [w:] *Il Sinodo dei Vescovi. Natura – metodo – prospettive*, red. J. Tomko, Libreria Editrice Vaticana 1985, s. 41 n.

1.1 SYNODY BISKUPÓW PAWŁA VI

Pierwszy z Synodów Biskupów papieża Pawła VI, czyli I Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów, odbył się w dniach od 29 września do 29 października 1967 r. W czasie jego trwania poruszano zagadnienia zachowania oraz umacniania wiary katolickiej, jej integralności, żywotności, rozwoju, spójności doktrynalnej oraz historycznej⁶. Z kolei drugi Synod Biskupów papieża Pawła VI, czyli I Zebranie Generalne Nadzwyczajne Synodu Biskupów, który miał miejsce w dniach 11-28 października 1969 r., został poświęcony problematyce współpracy pomiędzy Stolicą Apostolską a Konferencjami Biskupów⁷. Kolejny Synod Biskupów, II Zebranie Generalne Zwyczajne, który obradował w dniach 30 września–6 listopada 1971 r., podjął dwa zagadnienia: kapłaństwo sakramentalne oraz zagadnienie sprawiedliwości w świecie⁸. III Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów odbyło się w dniach 27 września–26 października 1974 r. i miało za temat ewangelizację we współczesnym świecie. Natomiast piąty i ostatni Synod Biskupów zwołany przez papieża Pawła VI odbył się w dniach 30 września–29 października 1977 r. i dotyczył katechezy we współczesnych czasach; należy zauważyć, że jest to – przynajmniej w pewnych obszarach tematycznych – kontynuacja tematyki poprzedniego Synodu Biskupów z 1974 r.

1.2. SYNODY BISKUPÓW JANA PAWŁA II

Synody Biskupów zwołane przez papieża Jana Pawła II zostaną przedstawione według obowiązującej klasyfikacji kodeksowej (tj. jako zebrania generalne zwyczajne, zebrania generalne nadzwyczajne oraz zebrania specjalne instytucji), z tym że – ze względu na swoją specyfikę formalną – należałoby wyodrębnić tzw. Synod Holenderski, który obradował w dniach 14-31 stycznia 1980 r. i dotyczył sytuacji duszpasterskiej w Holandii oraz był jednocześnie pierwszym Synodem Biskupów zwołanym przez papieża Jana Pawła II⁹.

⁶ *Enchiridion del Sinodo dei Vescovi*, Segreteria Generale del Sinodo dei Vescovi, Bologna 2005, t. 1, s. 45.

⁷ Tamże, s. 313. Zob. G. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1969. Prima Assemblea Straordinaria (11-28 ottobre 1969)*, Roma 1970.

⁸ *Enchiridion del Sinodo*, s. 469. Zob. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1971. Seconda Assemblea Generale (30 settembre-6 novembre 1971)*, Roma 1972.

⁹ *Enichiridion del Sinodo*, s. 1321.

Za pontyfikatu papieża Jana Pawła II odbyło się sześć Zebrań Generalnych Zwyczajnych Synodu Biskupów. W dniach 26 września-25 października 1980 r. obradowało V Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów poświęcone rodzinie chrześcijańskiej¹⁰. VI Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów debatowało na temat pokuty oraz pojednania w misji Kościoła; odbyło się ono w dniach 29 września-29 października 1983 r.¹¹ VII Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów miało miejsce w dniach 1-30 października 1987 r. i było poświęcone tematowi powołania oraz misji świeckich w Kościele oraz w świecie¹². Z kolei VIII Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów na temat formacji kapłanów we współczesnym świecie trwało od 30 września do 28 października 1990 r.¹³ IX Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów odbyło się w dniach 2-29 października 1994 r., ojcowie synodalni debatowali wówczas na temat życia konsekrowanego oraz misji osób konsekrowanych w Kościele i świecie¹⁴. Ostatniemu zwołanemu przez siebie Synodowi Biskupów Jan Paweł II przewodniczył w dniach od 30 września do 27 października 2001 r.; X Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów obradowało na temat: „Biskup sługą ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata”¹⁵.

Za pontyfikatu Jana Pawła II było zwołane jedno zgromadzenie nadzwyczajne Synodu Biskupów – II Zebranie Generalne Nadzwyczajne Synodu Biskupów miało miejsce w dniach 24 listopada-8 grudnia 1985 r. i zostało poświęcone dwudziestej rocznicy zakończenia Soboru Watykańskiego II¹⁶.

Nowością pontyfikatu Jana Pawła II było regularne zwoływanie kontynentalnych Synodów Biskupów (w latach 1991-1999). Jan Paweł II zwołał siedem Synodów Specjalnych. Pierwsze takie zgromadzenie Synodu Bisku-

¹⁰ Tamże, s. 1413; G. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1980. Quinta Assemblea Generale (26 settembre-25 ottobre 1980)*, Roma 1982.

¹¹ *Enchiridion del Sinodo*, s. 1879. Zob. G. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1983. Sesta Assemblea Generale (29 settembre-29 ottobre 1983)*, Roma 1984.

¹² *Enchiridion del Sinodo*, s. 2374. Zob. G. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1987. Settima Assemblea Generale Ordinaria (1-30 ottobre 1987)*, Roma 1989.

¹³ *Enchiridion del Sinodo*, s. 2803. Zob. G. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1990. Ottava Assemblea Generale Ordinaria (30 settembre-28 ottobre 1990)*, Roma 1991.

¹⁴ *Enchiridion del Sinodo*, t. 2, s. 4153.

¹⁵ *Enchiridion del Sinodo*, t. 3: 1996-2007, Bologna 2008, s. 6719.

¹⁶ *Enchiridion del Sinodo*, t. 1, s. 2281. Zob. G. C a p r i l e, *Il Sinodo Straordinario 1985. Seconda Assemblea Generale Straordinaria (24 novembre-8 dicembre 1985)*, Roma 1986. Zob. AA. VV., *Synode Extraordinaire. Célébration de Vatican II*, Paris 1986.

pów, tj. I Zebranie Specjalne Synodu Biskupów dla Europy, miało miejsce w dniach 28 listopada-14 grudnia 1991 r. Tematem przewodnim Synodu były słowa: „Jesteśmy świadkami Chrystusa, który nas wyzwolił”¹⁷. Z kolei I Zebranie Specjalne Synodu Biskupów dla Afryki (10 kwietnia-8 maja 1994 r.) podejmowało temat: „Kościół w Afryce oraz jego misja ewangelizacyjna w obliczu roku 2000”: „Będziecie moimi świadkami (Dz 1, 8)”¹⁸. W dniach 26 listopada-14 grudnia 1995 r. odbył się Specjalny Synod Biskupów dla Libanu. Jego tematem było wówczas zagadnienie: „Chrystus jest naszą nadzieją: odnowieni przez jego Ducha, solidarnie dajemy świadectwo jego miłości”¹⁹. Kolejne Zebranie Specjalne Synodu Biskupów, tym razem dla Ameryki, odbyło się w dniach 16 listopada-12 grudnia 1997 r. i obradowało pod hasłem: „Spotkanie z żywym Jezusem Chrystusem: drogą do nawrócenia, wspólnoty oraz solidarności w Ameryce”²⁰. W dniach 19 kwietnia-14 maja 1998 r. miał miejsce Synod Specjalny dla Azji, który rozważał temat: „Jezus Chrystus Zbawiciel oraz Jego misja miłości oraz służby w Azji: «Ja przyszedłem, aby mieli życie i mieli je w obfitości» (J 10, 10)”²¹. Natomiast Specjalny Synod Biskupów dla Oceanii (22 listopada-12 grudnia 1998 r.) obradował na temat: „Jezus Chrystus: kroczyć Jego drogą, głosić Jego prawdę, żyć Jego życiem: wezwanie dla ludów Oceanii”²². II Zebranie Specjalne Synodu Biskupów dla Europy odbyło się w dniach od 1 do 23 października 1999 r. Biskupi rozważali w czasie jego trwania temat: „Jezus Chrystus, żyjący w swoim Kościele, źródłem nadziei dla Europy”²³.

1.3. SYNODY BISKUPÓW BENEDYKTA XVI

W LATACH 2005-2010

Papież Benedykt XVI po raz pierwszy przewodniczył Synodowi Biskupów w dniach 2-23 października 2005 r. Wprawdzie XI Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów zostało zapowiedziane przez papieża Jana Pawła II,

¹⁷ *Enchiridion del Sinodo*, t. 2, s. 3295. Zob. G. C a p r i l e, *Il Sinodo dei Vescovi 1991. Assemblea Speciale per l'Europa (28 novembre-14 dicembre 1991)*, Roma 1992.

¹⁸ *Enchiridion del Sinodo*, t. 2, s. 3529.

¹⁹ Tamże, s. 4573.

²⁰ *Enchiridion del Sinodo*, t. 3, 1996-2007, s. 5153.

²¹ Tamże, s. 5557.

²² Tamże, s. 5981.

²³ Tamże, s. 6373.

ale obradom tego Synodu Biskupów, zebranego wokół tematu: „Eucharystia: źródło oraz szczyt życia i misji Kościoła”, przewodniczył już nowy Biskup Rzymski²⁴.

Z kolei XII Zebranie Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów odbyło się w dniach 5-26 października 2008 r. Problematyka tego zgromadzenia Synodu Biskupów dotyczyła roli słowa Bożego w życiu oraz misji Kościoła.

W dniach 4-25 października 2009 r. odbyło się II Zebranie Specjalne Synodu Biskupów dla Afryki, którego tematem były słowa: „Kościół w Afryce w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju. «Wy jesteście solą ziemi [...]. Wy jesteście światłem świata (Mt 5, 13-14)»”²⁵.

Natomiast w dniach 10-24 października 2010 r. odbył się Synod Biskupów dla Bliskiego Wschodu, którego mottem pozostało następujące wezwanie: „Kościół katolicki na Bliskim Wschodzie: «Jeden duch i jedno serce ożywiało wszystkich wierzących»” (Dz 4, 32).

2. EKLEZJALNE ZNACZENIE SYNODU BISKUPÓW

Problematyka dotychczasowych Synodów Biskupów dotyczyła różnych dziedzin życia oraz funkcjonowania Kościoła po Soborze Watykańskim II. Na temat obfitych oraz różnorodnych owoców Synodu Biskupów, na przestrzeni czterdziestu lat od opublikowania m.p. *Apostolica sollicitudo* przez papieża Pawła VI w 1965 r., wypowiedział się aktualny Sekretarz Generalny Synodu Biskupów abp Nikola Eterović w czasie okolicznościowej sesji Synodu Biskupów w 2005 r.²⁶ To sumaryczne streszczenie dokonań dotychczasowych Sy-

²⁴ Tamże, s. 7265.

²⁵ II Specjalne Zgromadzenie Synodu Biskupów poświęcone Afryce. *Kronika Synodu*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 1(2010) 25.

²⁶ „Rezultatem doświadczenia synodalnego pozostaje, między innymi, osiem posynodalnych adhortacji apostolskich: *Evangelii nuntiandi*, *Catechesi tradendae*, *Familiaris consortio*, *Reconciliatio et poenitentia*, *Christifideles laici*, *Pastores dabo vobis*, *Vita consecrata* oraz *Pastores gregis*. Wypada też wspomnieć sześć posynodalnych adhortacji apostolskich Zebrań Specjalnych Synodu Biskupów: *Ecclesia in Africa*, *Una speranza nuova per il Libano*, *Ecclesia in America*, *Ecclesia in Asia*, *Ecclesia in Oceania*, *Ecclesia in Europa*. Wymienione dokumenty miały duży wpływ na życie Kościoła katolickiego. Ponadto trzeba przypomnieć liczne propozycje przedstawione przez Synod Biskupów, przyjęte przez Biskupa Rzymskiego dla dobra Kościoła powszechnego, które zaowocowały utworzeniem Międzynarodowej Komisji Teologicznej; konsensem, co do zasad, które miały być zachowane w przygotowaniu nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego; przygotowaniem Katechizmu Kościoła Katolickiego, Kartą praw rodziny,

nodów Biskupów syntetycznie ujmuje znaczącą rolę instytucji zarówno dla utwierdzenia oraz rozwoju doktryny, jak i również dla samego funkcjonowania Kościoła posoborowego.

Ogólnie rzecz ujmując, problematyka poruszona na dotychczasowych Synodach Biskupów jest różnorodna. Dotyczy ona zagadnień tak powszechnych, jak problem zachowania i rozwoju wiary we współczesnym świecie oraz związanych z tą tematyką zagadnień odnoszących się do ewangelizacji, katechizacji i sprawiedliwości społecznej, a także spraw bardziej szczegółowych, jak relacje między Stolicą Apostolską a Konferencjami Biskupów, dwudziesta rocznica zakończenia Soboru Watykańskiego II i jego percepcja we współczesnym Kościele oraz problematyka Kościołów lokalnych w Holandii i Libanie czy tematyka kontynentalna: europejska, afrykańska, amerykańska, Azji i Oceanii. Podejmowano też tematykę dotyczącą wybranych sakramentów, przekazu Słowa Bożego oraz współczesnej misji biskupów, kapłanów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich.

Spojrzenie na aspekt formalny dotychczasowych Synodów Biskupów wyraźnie wskazuje na charakter doradczy instytucji, który najpełniej wyraża się we wspólnym przyjmowaniu przez ojców synodalnych końcowych propozycji zwołanego zgromadzenia (*propositiones*), przedstawianych sukcesywnie Biskupowi Rzymskiemu. Jak to wyraźnie zaznaczył Jan Paweł II, dla niego samego oraz dla papieża Pawła VI pozostawały one ważnym elementem doktrynalnym dla sukcesywnie przygotowywanych dokumentów, które zbierały rezultaty pracy synodalnej i właśnie dlatego dokumenty te były i są określane jako „posynodalne”²⁷. Należy także podkreślić, że tak wypracowany dokument ma z jednej strony autorytet moralny kompetentnego zgromadzenia synodalnego, a z drugiej autorytet prawny oraz moralnie zobowiązujący cały Kościół i tworzący jego Magisterium (*ex munere petrino Summi Pontificis adprobantis*)²⁸. W tym miejscu trzeba także zaznaczyć, że praktyka zatwierdzania postanowień Synodu Biskupów przez Biskupów Rzymskich – poza

Kompendium nauki społecznej Kościoła, uaktualnieniem Dyrektorium na temat pasterskiej posługi biskupów. Ponadto Synody Biskupów dawały wskazówki na temat reformy liturgicznej, odnowienia formacji w seminariach duchownych, współpracy między Stolicą Apostolską a Konferencjami Biskupów, jak również na temat różnych problemów duszpasterskich” – N. E t e r o v i ć, *Sinodo dei Vescovi: espressione privilegiata della comunione episcopale*, [w:] *Il Sinodo dei Vescovi. 40 anni di storia 1965-2005*, red. N. Eterović, Città del Vaticano 2005, s. 25.

²⁷ *Pastores gregis*, nr 58.

²⁸ P. E r d ö, *Aspetti giuridici del Sinodo dei Vescovi*, [w:] *Il Sinodo dei Vescovi*, s. 52 n.

dwoma wyjątkami z lat 1971 i 1980 – nie została przyjęta jako praktyka związana ze zwoływana instytucją Synodu Biskupów. Fakt ten skłania do stwierdzenia, że instytucja – zgodnie ze swoim zasadniczym kształtem prawnym – ma charakter doradczy.

Warto także zauważyć, że kontynentalne Synody Biskupów, których zgromadzenia odbywały się w Watykanie, sukcesywnie „opuściły mury” Watykanu w związku z powstałą nową i stałą praktyką papieża Jana Pawła II, który posynodalne adhortacje apostolskie dotyczące różnych kontynentów podpisywał podczas swoich wizyt apostolskich. Dlatego trzeba podkreślić, że również i przez ten element, który związany jest z uroczystym przekazaniem papieskich konkluzji synodalnych Kościołom partykularnie nimi zainteresowanym, Synod Biskupów stał się instytucją praktyczną, dynamiczną, kształtującą Kościół posoborowy w jego wielu aspektach²⁹. Należy także wskazać, że ogólnokościelnego charakteru instytucji nadaje fakt, że Synod Biskupów ma swoją siedzibę właśnie w Rzymie³⁰.

Do wskazanych elementów formalnych trzeba koniecznie dołączyć osobiste doświadczenie wyniesione przez Biskupów Rzymskich z każdego Synodu Biskupów, a powstałe z synodalnego spotkania z biskupami, którzy – wracając do swoich Kościołów partykularnych – nieśli także ze sobą takie ubogacenie synodalne zarówno w obszarze doktrynalnym, jak i duszpasterskim³¹.

Można zatem powiedzieć, że Synod Biskupów jest instytucją, która poprzez wskazane elementy formalne znacząco wpływała na Kościół po Soborze Watykańskim II. Celem uzupełnienia należy także dodać, że walor każdego zwołanego Synodu Biskupów to nie tylko jego aspekt prawny, ale przede wszystkim duchowy – wynikający z wiary oraz miłości do Kościoła, zawartych w wypowiedziach poszczególnych ojców synodalnych, a w szczególności w różnorodnych wystąpieniach oraz integralnym świadectwie synodalnym Biskupa Rzymskiego³².

²⁹ J. T o m k o, *Aspetti teologici del Sinodo dei Vescovi. Dottrina e dinamismo*, [w:] *Il Sinodo dei Vescovi*, s. 30.

³⁰ F. D’O s t i l i o, *Prontuario del Codice di Diritto Canonico. Tavole sinottiche*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1995, s. 191.

³¹ Zob. S. G ą d e c k i, „Słowo Boże w życiu i misji Kościoła”. *Refleksje na kanwie XII Generalnego Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów w Rzymie (5-26 październik 2008 r.)*, „Currenda” 1(2009) 133-146.

³² C. C o l o m b o, *Il Sinodo episcopale*, „La rivista del Clero Italiano” 49 (1968) 6.

3. ROLA SYNODU BISKUPÓW W WYPOWIEDZIACH BISKUPÓW RZYMSKICH

Biskupi Rzymscy, zwołując poszczególne zebrania Synodu Biskupów, postrzegali takie zgromadzenie instytucji jako miejsce debaty nad szczegółową problematyką. Jednocześnie określając, z jakim rodzajem Synodu Biskupów mamy do czynienia, starali się wskazać na nowe elementy dotyczące instytucji, przede wszystkim o charakterze praktycznym, aby w ten sposób ubogacić istniejący obraz prawny Synodów Biskupów. Poszczególne wypowiedzi papieży w tym przedmiocie sprawiają, że obraz prawny każdego zgromadzenia instytucji nabiera znaczenia rzeczywistego i w ten sposób ta centralna instytucja Kościoła, jaką jest Synod Biskupów, wypełnia jeszcze lepiej swoją misję³³.

Jak wskazała wcześniejsza analiza, zebrań Generalnych Zwyczajnych Synodu Biskupów było najwięcej i można powiedzieć, że jest to zasadniczy model instytucji, który podejmuje zagadnienia ogólnokościelne; głównie te zgromadzenia Synodu Biskupów koncentrują się, jak zauważył J. Dyduch, na przygotowaniu doktryny oraz wskazań pastoralnych³⁴. Ponadto, co warto podkreślić, każda instytucja Synodu Biskupów – być może szczególnie zebranie generalne zwyczajne – charakteryzuje się tym, że zarówno zwołanie samego zgromadzenia, jak i uczestniczenie w pracach Synodu Biskupów pozostaje znakiem miłości do Kościoła, gdyż jest on wspólnotą zbudowaną na wierze oraz miłości³⁵. Niewątpliwie to oryginalne stwierdzenie Pawła VI ukazuje, że mamy do czynienia z instytucją wybitnie eklezjalną, której nie da się porównać do instytucji państwowo-politycznych, a która, aby była poprawnie rozumiana, musi być postrzegana w relacji do Soboru Watykańskiego II, w szczególności do zasady komunii oraz kolegialności, które charakteryzują współczesną eklezjologię³⁶. Ponadto każdy Synod Biskupów służy

³³ Zob. E. G ó r e c k i, *Jan Paweł II a Synod Biskupów w latach 1978-2003*, [w:] *Synodalność Kościoła w nauczaniu i działalności Jana Pawła II*, red. S. Tymosz, Lublin 2004, s. 28-33.

³⁴ J. D y d u c h, *Synodalność jako forma uczestnictwa we władzy kościelnej*, „*Annales Canonici*” 5 (2009) 51.

³⁵ P a u l u s VI, *Allocutio „Gratia vobis et pax” in patriarchali Basilica Vaticana habita, eucharistico sacrificio concelebrato, ut episcoporum Synodi coetus inaugurarentur*, AAS 59 (1967) 968.

³⁶ „In concilio enim necessitas apparuit arctioris communionis inter episcopos catholicos, non solum quoad statum eorum sed etiam quoad actionem; cuius quidem episcopatus collegialis

umocnieniu więzów wiary, miłości oraz wspólnej pracy duszpasterskiej, które z kolei pozostają wyznacznikiem łączącym Biskupa Rzymskiego z episkopatem³⁷. Oprócz tych generalnych zadań Synodu Biskupów należałoby wskazać ponadto, że podejmowanie określonej tematyki przez poszczególne Zgromadzenia Generalne Zwyczajne Synodu Biskupów wpływa na to, że w całym Kościele dokonuje się sensybilizacja analizowanej problematyki wraz z ukazaniem na samym Synodzie różnych kierunków rozumienia tego samego zagadnienia, co w sposób szczególny musi budzić zainteresowania w obszarze *munus docendi* przynależnym episkopatowi³⁸. W ten sposób Synod Biskupów staje się dla jego uczestników wyjątkowym doświadczeniem oraz zapoznaniem się z różnymi problemami, które winny wpływać na owocniejsze oddziaływanie duszpasterskie, np. na dzieci oraz młodzież przez prowadzoną katechezę³⁹. Jednocześnie sama instytucja Synodu Biskupów pozostaje w służbie obranej problematyce, np. miała się przyczynić do tego, aby soborowe nauczanie o rodzinie znalazło lepsze praktyczne zastosowanie⁴⁰; sami zaś ojcowie synodalni poprzez udział w Synodzie Biskupów mają możliwość wyrażania swojego z troskaniem w przedmiocie zwołanego Synodu Biskupów⁴¹. Można zatem powiedzieć, że każde zgromadzenie Synodu Biskupów jest odpowiedzią na problemy Kościoła (*Synodus episcoporum Ecclesiae necessitati responderet*⁴²), a okresowe zwoływanie instytucji daje możliwość przedstawienia opinii z różnych Kościołów partykularnych oraz – biskupom – podzielenia się swoim doświadczeniem⁴³. Jak zatem widać, Biskupi Rzymscy wskazują na coraz to nowe aspekty zwoływanego zgromadzenia Sy-

forma a concilio merito est in lucem prolata in constitutione Ecclesiae describenda” – P a u l u s VI, *Allocutio „Gratia vobis et pax” in patriarchali Basilica Vaticana habita*, s. 967.

³⁷ Tamże, s. 969.

³⁸ P a u l u s VI, *Allocutio „Ecce ad nostrae” patribus cardinalibus et praesulibus e Synodo episcoporum, cum tertius generalis coetus exitum haberet*, AAS, 66 (1974) 631.

³⁹ P a u l u s VI, *Allocutio „Laeto animo” ineunte quarto coetu generali ordinario Synodi Episcoporum, vespere in synodi aula habita*, AAS 69 (1977) 629-631.

⁴⁰ I o a n n e s P a u l u s II, *Homilia „Expedit, ut laborum” in Xystino Sacello habita, VI Synodo episcoporum ineunte*, AAS 72 (1980) 1008, n. 3.

⁴¹ I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Misericordias Domini” exeunte VI Synodi episcoporum generali coetu habita*, AAS 76 (1984) 285, n. 3.

⁴² I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Laetus, vobiscum communicans” in XXX et postrema congregatione generali VIII Coetus ordinarii Synodi episcoporum habita*, AAS 83 (1991) 494, n. 1.

⁴³ Tamże, s. 494, n. 1.

nodu Biskupów, co sprawia, że mamy do czynienia z ciągłym odkrywaniem dynamicznej natury oraz roli tejże instytucji.

W dotychczasowej historii instytucji zostały zwołane dwa Zebrania Generalne Nadzwyczajne Synodu Biskupów, które według ustawodawstwa na temat instytucji zakładają szybkie załatwienie spraw⁴⁴. Można zatem powiedzieć, że mają one charakter zgromadzeń praktycznych. Na zakończenie pierwszego z nich Paweł VI powiedział dnia 27 października 1969 r., że charakter nadzwyczajny tego Synodu Biskupów wynikał z faktu, że jego celem było zwrócenie uwagi na zagadnienia wstępne dla przyszłego wykonywania władzy w Kościele; dlatego też to zgromadzenie synodalne miało specyficzny oraz zawężony charakter, natomiast inne Synody Biskupów (przede wszystkim Zgromadzenia Generalne) będą w przyszłości zwoływane w celu analizowania ważnych i pilnych zagadnień, które są związane z życiem Kościoła⁴⁵. Z kolei Jan Paweł II wyraźnie wskazał, że nadzwyczajny Synod Biskupów z 1985 r. miał na celu analizę nauczania Soboru Watykańskiego II, a także refleksję nad jego praktycznym urzeczywistnianiem dwadzieścia lat po jego zakończeniu⁴⁶.

Swoistego znaczenia w Kościele posoborowym nabrały Zebrania Specjalne Synodu Biskupów, które zapoczątkował Jan Paweł II. Ten rodzaj Synodu Biskupów, poświęcony poszczególnym kontynentom⁴⁷, skupiał się na dość partykularnych zadaniach, które miały na celu:

– zmobilizowanie do nowej ewangelizacji Europy w momencie wielkich przemian społeczno-politycznych na tym kontynencie⁴⁸. Warto ponadto

⁴⁴ KPK, kan. 346 § 2.

⁴⁵ Zob. P a u l u s VI, *Allocutio „Synodum hanc extraordinariam” patribus cardinalibus et praesulibus e Synodi episcoporum, laboribus iam ad finem vergentibus*, AAS 61 (1969) 726-730.

⁴⁶ „Haec vero synodus extraordinaria eo spectavit ut recoleret, recognosceret, promoveret Concilium Vaticanum II, viginti annis elapsis ex quo finem cepit” – I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Deo Gratias ago” in conclusione secundae coetus generalis extraordinariae Synodi episcoporum*, AAS 78 (1986) 434, n. 4.

⁴⁷ Oprócz zadań wytyczanych Zgromadzeniom Specjalnym Synodów Biskupów o charakterze kontynentalnym należy dodać jeszcze zadania wyznaczone Synodowi Holenderskiemu oraz Synodowi Libańskiemu. Pierwszy z nich miał za zadanie wyrazić wzajemne przenikanie się Kościoła powszechnego oraz Kościoła lokalnego („Le principe de la pénétration réciproque de l'Eglise universelle et de l'Eglise locale s'exprime de manière spéciale dans ce synode”), jak to zostało wskazane przez Jana Pawła II w homilii wygłoszonej podczas otwarcia tego Synodu Biskupów (*Homélie du pape Jean-Paul II Nos pensées à l'ouverture de l'assemblée synodale néerlandaise*, [w:] *Segreteria Generale del Sinodo dei Vescovi*, t. 1, s. 1330, n. 4). Natomiast Synod Libański miał przyczynić się do stworzenia prawdziwego oraz solidnego

wskazać, że w czasie przemówienia podczas otwarcia II Specjalnego Zgromadzenia Synodu Biskupów dla Europy Jan Paweł II powiedział, że Synod ten zamyka serię synodów kontynentalnych w przygotowaniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, wskazując tym samym na jeszcze jedno wspólne zadanie Synodów Specjalnych w perspektywie tego wielkiego oraz epokowego zarówno kościelnego, jak i ogólnoludzkiego wydarzenia⁴⁹. Podobne zadania miał także synod amerykański, który pozostawał w służbie nawróceniu oraz ewangelizacji narodów Ameryki⁵⁰, jak również azjatycki, który Jan Paweł II określił jako „czas łaski dla całego ludu chrześcijańskiego, w szczególności dla wierzących żyjących w Azji, którzy są wezwani do podjęcia nowego zadania misyjnego”⁵¹. Także podobne zadanie nakreślił Jan Paweł II przed specjalnym Synodem Biskupów dla Oceanii⁵²;

– porównanie życia wszystkich Kościołów w Afryce z przykazaniem miłości Boga i bliźniego oraz z całym bogatym przesłaniem chrześcijańskim na temat prawdy moralnej, która odzwierciedla się w wymiarze osobistym, rodzinnym, społecznym, narodowym oraz międzynarodowym⁵³. Jednocześnie Jan Paweł II wskazał, że osoba Biskupa Rzymskiego sprawia, iż „kontynentalny” charakter Synodu Biskupów nabiera znaczenia powszechnego⁵⁴.

pokoju w tym kraju (*Allocution de Jean-Paul II „Ringraziamo con gioia” pour l’ouverture de l’assemblée spéciale pour le Liban du Synode des évêques*, [w:] *Segreteria Generale del Sinodo dei Vescovi*, t. 2, s. 4912, n. 5).

⁴⁸ I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Signore [...] tu hai parole” ineunte speciali coetu pro Europa Synodi Episcoporum habita*, AAS 84 (1992) 1149, n. 3.

⁴⁹ I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Gesù in persona” ineunte Synodo episcoporum Europae*, AAS 92 (2000) 173, n. 1.

⁵⁰ I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Vegliate e state pronti” Synodo episcoporum pro America ineunte*, AAS 90 (1998) 682 n. n. 4.

⁵¹ *Omily of John Paul II „Quello che vedi” in Mass for the opening of Special Assembly for Asia*, [w:] *Segreteria Generale del Sinodo dei Vescovi*, t. 3, s. 5794, n. 4.

⁵² „Pasterze Oceanii zgromadzili się we wspólnocie, zjednoczeni z następcą Piotra, w celu poszukiwania nowych impulsów dla troski pasterskiej, która zachęca do głoszenia Królestwa Chrystusa pośród różnorodności kultur i tradycji ludzkich, społecznych i religijnych w cudownej różnorodności ich ludów” – I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Il Gesù il Nazareno” Synodo episcoporum pro Oceania ineunte*, AAS 91 (1999) 443, n. 4.

⁵³ „Pragniemy, aby ten synod przeanalizował aplikowanie do wymogów Afryki zasad katolickiej nauki społecznej, ożywiając jednocześnie potrzebę sprawiedliwości oraz pokoju w wymiarze międzynarodowym oraz kontynentalnym” – I o a n n e s P a u l u s II, *Allocutio „Questo è il giorno” ineunte Synodo episcoporum pro Africa habita*, AAS 87 (1995) 183, n. 7.

⁵⁴ Tamże, s. 180, n. 2.

Podsumowując należy zwrócić uwagę, że wśród tematów dotychczasowych kontynentalnych Synodów Biskupów dominuje zasadniczo problematyka ewangelizacji. Dlatego też wszystkie kontynentalne Synody Biskupów nie mogą być postrzegane w izolacji; zawsze jest to wydarzenie ogólnokościelne. Można natomiast powiedzieć, że zadania Synodu Biskupów dla Afryki w relacji do innych Synodów specjalnych szczególnie się wyróżniają ze względu na specyficzną sytuację oraz misję Kościoła na tym kontynencie.

4. DORADCZY CHARAKTER SYNODU BISKUPÓW

Zgodnie z normą kan. 342 Synod Biskupów względem Biskupa Rzymskiego ma przede wszystkim charakter instytucji doradczej, z wyraźnym zaznaczeniem w kan. 343, że Synod Biskupów nie jest zwoływany *celem rozstrzygania oraz wydawania dekretów*. Owszem kodeks Jana Pawła II przewiduje, że instytucja ta mogłaby również w określonych wypadkach zostać wyposażona przez Biskupa Rzymskiego w głos decydujący, przy zastrzeżeniu jednak, że decyzje Synodu wymagałyby wówczas zatwierdzenia przez Biskupa Rzymskiego⁵⁵.

Kodeksowe ukazanie instytucji w tym obszarze kompetencyjnym nie odbiega od jej obrazu zawartego w m.p. *Apostolica sollicitudo*, gdzie czytamy, że zgodnie ze swoją naturą Synod Biskupów ma charakter doradczy⁵⁶. Ponadto wymienione motu proprio mówi także, że Synod Biskupów może zostać wyposażony przez Biskupa Rzymskiego we władzę ustawodawczą⁵⁷. Można by zatem mówić – w świetle przytoczonych norm prawnych – o kompetencji zwyczajnej, polegającej na dyskusji i przedstawianiu wniosków, oraz delegowanej Synodowi Biskupów, kiedy na mocy otrzymanej władzy podejmuje decyzje i wydaje stosowne dekrety⁵⁸.

⁵⁵ KPK, kan. 343.

⁵⁶ „Ad Synodum Episcoporum suapte natura munus pertinet edocendi et consilia dandi” – *Apostolica sollicitudo*, n. II.

⁵⁷ „Poterit etiam potestate deliberativa gaudere, ubi haec ei collata fuerit a Romano Pontifice, cuius erit in hoc casu decisiones Synodi ratas habere” – *Apostolica sollicitudo*, n. II.

⁵⁸ R. S o b a ŋ s k i, *Il concilio ecumenico. Il sinodo dei vescovi. Il collegio cardinalizio*, [w:] *Collegialità e primato. La suprema autorità della Chiesa*, red. A. Longhitano, Bologna 1993, s. 103. Niektórzy kanoniści rozwijają nawet hipotezę głosu decydującego Synodu Biskupów i stwierdzają, że taka ewentualna władza instytucji mogłaby się wyrażać poprzez jego potrójny „munus”: nauczania, uświęcania i rządzenia i mogłaby mieć charakter władzy ustawo-

Dotychczasowa praktyka pozostaje jednak taka, że nie zdarzyło się, aby papież udzielał takiej ustawodawczej kompetencji instytucji Synodu Biskupów. Wydaje się, że taka ewentualna duża rozbieżność względem utrwalonego już zwyczaju – mimo że o takiej prawnej możliwości mówi także kan. 135 § 2 – byłaby trudna do wyjaśnienia doktrynalnego, gdyż Synod Biskupów nie może być postrzegany ani jako instytucja, która miałaby zastąpić we współczesnym Kościele Sobór powszechny, ani też jako instytucja, która w sposób właściwy oraz prawny reprezentowałaby Kolegium Biskupów, stąd też instytucja ta nie jest podmiotem władzy w Kościele. Dlatego też z doktrynalnego punktu widzenia należałoby przyjąć, że mamy do czynienia z decyzją z instytucją o charakterze doradczym.

Tenże charakter doradczy Synodu Biskupów podkreślają także inne dokumenty oraz wypowiedzi Biskupów Rzymskich, spośród których na pierwszym miejscu należy wymienić posynodalną adhortację apostolską Jana Pawła II *Pastores gregis*, która koncentruje się zasadniczo na doradczym charakterze Synodu Biskupów, podkreślając nawet, iż mimo że faktycznie Synod Biskupów wykonuje jedynie funkcję doradczą, nie umniejsza to jednak w żaden sposób jego znaczenia⁵⁹. Co ciekawe, sukcesywne Dyrektorium Kongregacji Biskupów *Apostolorum successors* – odwołując się właśnie do *Pastores gregis* – stwierdza, że Synod Biskupów pełni cenną funkcję doradczą względem Następcy Piotra, i nic nie wspomina na temat ewentualnych kompetencji ustawodawczych instytucji⁶⁰. Przy tym rozważaniu warto zaznaczyć, że nawet gdyby ustawodawstwo na temat Synodu Biskupów, tj. m.p. *Apostolica sollicitudo* z 1965 r. oraz Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., nie przewidywało wyposażenia instytucji we władzę ustawodawczą, to trzeba wskazać, że w oparciu o normę kodeksową na temat władzy delegowanej, papież ma zawsze taką możliwość i mógłby z niej dowolnie korzystać. Ponadto papież Jan Paweł II wyraźnie wskazał, że poprzez swoją funkcję względem osoby Biskupa Rzymskiego instytucja staje się wyrazem prawdziwej współodpowiedzialności ze strony episkopatu w zjednoczeniu z Biskupem Rzymskim w przedmiocie po-

dawczej lub sądowniczej, przy jednoczesnym wskazaniu, że w takim wypadku Synod Biskupów działałby „nomine et auctoritate Summi Pontificis” – A. G. U r r u, *Istituti per l'esercizio della collegialità e del primato: il Concilio Ecumenico e il Sinodo dei Vescovi*, „Monitor Ecclesiasticus” 115(1990) 582, n. 4.

⁵⁹ „Eo quod Synodus plerumque munus gerit solum consultivum, id eius pondus haud extenuat” – *Pastores gregis*, n. 58.

⁶⁰ *Apostolorum successors*, n. 13.

wszechnego dobra Kościoła; jej głos doradczy pozostaje jednocześnie wyrazem uczestniczenia w zarządzaniu Kościołem powszechnym⁶¹. Dlatego każdy głos na Synodzie Biskupów ma duży walor, który należy postrzegać jako świadectwo, mimo że pozostaje ono na poziomie konsultacyjnym; samo zaś głosowanie finalne powinno być postrzegane jako dojrzały oraz ostateczny kontrybut zwołanego zgromadzenia Synodu Biskupów, który ostatecznie winien być kwalifikowany jako służba wspólnocie Kościoła, a w szczególniejszy sposób – jego Najwyższemu Autorytetowi.

Chcąc zatem określić naturę Synodu Biskupów – opierając się na przedstawionych dokumentach, jak również w oparciu o praktykę zwoływanych zgromadzeń – trzeba powiedzieć, że jest to instytucja o charakterze doradczym, a ściślej – doradczą Biskupa Rzymskiego⁶². J. I. Arrieta zaznacza nawet, że możliwość wyposażenia instytucji w głos decydujący przez papieża nie zmienia wskazanej natury instytucji, gdyż w takim wypadku będziemy mieli do czynienia z delegacją udzieloną przez papieża, od którego Synod Biskupów całkowicie zależy, a która to ewentualna decyzja w niczym nie zmieniłaby natury prawnej instytucji, przy czym wskazuje, że wypowiedzane na zgromadzeniu opinie – czy to przez poszczególnych biskupów, czy też jako propozycje całego zgromadzenia – jak również ich wartość merytoryczna będą miały różny walor, a ich ostateczna ocena zostaje pozostawiona personalnemu osądowi papieża⁶³. Niemniej jednak walor takiego głosu doradczego wypowiedzianego przez biskupów reprezentujących Kościoły partykularne jest szczególny⁶⁴. Wynika to stąd, że został on przygotowany zarówno wspólnotowo w ramach Kościoła partykularnego, jak i kolegialnie w ramach Konferencji Biskupów wraz z odpowiedzialnością za powierzony Kościół partykularny oraz z troską o cały Kościół, co sprawia, że merytorycznie jest o wiele ważniejszy niż jedynie formalnie rozumiany głos doradczy⁶⁵. Dla-

⁶¹ „Quandoquidem Synodus ipsa veritati inservit et Ecclesiae, quod veram corresponsabilitatem totius episcopatus cum eius Capite coniuncti pro Ecclesiae beneficio demonstrat, in suffragio consultivo vel deliberativo ferendo Episcopi, una cum ceteris Synodi sodalibus, dignitate episcopali carentibus, regiminis Ecclesiae universalis participationem utique significant” – *Pastores gregis*, n. 58.

⁶² A r r i e t a, *Il Sinodo dei Vescovi. Rilevanza della prassi di attuazione in ordine al compimento delle sue finalità istituzionali*, s. 316.

⁶³ Por. tamże, s. 316-318.

⁶⁴ Zob. KPK, kan. 393.

⁶⁵ G i o v a n n i P a o l o II, *Discorso al Consiglio della Segreteria Generale del Sinodo dei Vescovi (30 Aprile 1983)*, [w:] *Il Sinodo dei Vescovi*, s. 11, n. 3.

tego musi on być rozumiany w kontekście Kościoła, który jest wspólnotą wiary, i dlatego też na zgromadzeniu synodalnym mamy do czynienia nie z dowolnie pojmowanym doradzaniem, ale można powiedzieć, że ma ono charakter kwalifikowany⁶⁶.

Konkludując należy powiedzieć, że Synod Biskupów pozostaje instytucją o charakterze doradczym, która jest jego funkcją właściwą dla wyrażania swoich opinii oraz deklaracji w tych sprawach, dla których jest każdorazowo zwoływany, uczestnicząc tym samym w wykonywaniu władzy prymatu⁶⁷. Niektórzy wskazują na permanentny charakter doradczy instytucji, który jest wyrazem reformatorskich tendencji struktur Kościoła poprzez instytucje o charakterze kolegialnym jako odpowiedź na propozycje formułowane w okresie Soboru Watykańskiego II⁶⁸. Ponadto ten doradczy charakter Synodu Biskupów wynika także z normy kan. 334, która jasno mówi, że instytucja świadczy pomoc Biskupowi Rzymskiemu w wykonywaniu jego *munus*; jak również m.p. *Apostolica sollicitudo*, które – mówiąc na temat wyboru przedstawicieli na zgromadzenie Synodu Biskupów – wskazuje, że trzeba uwzględnić ich kompetencje w przedmiocie prac synodalnych, co także świadczy o tym, choć pośrednio, że ich zadaniem będzie udzielanie właściwych porad⁶⁹.

*

Podsumowując należy podkreślić, że nie można mieć żadnej wątpliwości, iż instytucja Synodu Biskupów dobrze przysłużyła się Soborowi Watykańskiemu II, przede wszystkim w aplikacji jego doktryny oraz w praktycznym rozwoju wskazań soborowych. Można powiedzieć, że regularne zwoływanie instytucji wyznaczyło jednocześnie rytm dla pracy duszpasterskiej Kościoła posoborowego. Wiązało się to z dyskusją na temat instytucji wraz z wykształceniem głównej linii rozwoju Synodu Biskupów w postaci aktualnego ukierunkowania oraz zawężenia do obszaru doktrynalno-pastoralnego tematyki jego zebrań, gdyż Synod Biskupów pozostaje ciągłym przedmiotem dyskusji,

⁶⁶ T o m k o, *Aspetti teologici del Sinodo dei Vescovi*, s. 36.

⁶⁷ M. C. B r a v i, *Il Sinodo dei Vescovi. Istituzione, fini e natura*, Roma 1995, s. 282.

⁶⁸ P. C o l e l l a, *Collegialità episcopale e Sinodo dei Vescovi*, [w:] AA. VV., *Atti del Congresso Internazionale di Diritto Canonico. La Chiesa dopo il Concilio*, Milano 1972, t. 2, s. 349.

⁶⁹ *Apostolica sollicitudo*, n. IX.

przede wszystkim w przedmiocie jego natury oraz znaczenia dla Kościoła posoborowego, co w przeszłości skutkowało pojawieniem się nawet i takich propozycji, aby Synod Biskupów otrzymał uprawnienia, które od wieków były zarezerwowane dla konklawe Kolegium Kardynalskiego⁷⁰. Nie ma więc wątpliwości, że każde zgromadzenie instytucji Synodu Biskupów to odpowiedź Kościoła posoborowego na współczesne znaki czasów.

THE ROLE OF THE SYNOD OF BISHOPS IN THE CONTEMPORARY CHURCH

S u m m a r y

Since the Second Vatican Council, the Synod of Bishops has remained an institution originating from the Council and it still shapes the face of the post-conciliar Church. This is why one of the most crucial contributions of the Council to the organisational structure and the way the Church is managed is undoubtedly the Synod of Bishops, the fact which is confirmed by the sheer number of its assemblies (twenty-four). The Synod has played a crucial role in the pontificates of the post-conciliar popes, particularly during the years of the long pontificate of John Paul II (1978-2005). Also, the present pontificate indicates that the Pope Benedict XVI attaches great importance to this institution, convoking the Synod of Bishops on a regular basis.

The objective of the publication is therefore to demonstrate the origin of the institution of the Synod, present its legal status, discuss its theological and legislative nature as well as demonstrate the significance and the role of this institution for the life and evolution of the post-conciliar Church. The publication presents the formal aspect of the previous assemblies of the Synod (including their outcomes, i.e. documents concerning the summoned institution), their role in the statements of individual popes and such aspects of the Synod as: representativeness, affective collegiality as well as its role in the building the communion of the Church, role and importance of the consultative voice of the Synod of Bishops.

Translated by Tomasz Pałkowski

Słowa kluczowe: Biskup Rzymski, Synod Biskupów, Kościół posoborowy, kolegialność, głos doradczy.

Key words: Bishop of Rome, Synod of Bishops, post-conciliar Church, collegiality, consultative voice.

⁷⁰ E. S z t a f r o w s k i, *Synod Biskupów nowym organem kolegialnym*, „Prawo Kanoniczne” 16 (1973), n. 3-4, s. 122-123.